

Türkiye’de 2002-2020 Döneminde Siyasi Partilerin Programlarında Yer Alan Kamu Yönetimi Anlayışının Karşılaştırmalı Analizi¹

Public Management Approach in Programs of Political Parties in Turkey: A Comparative Analysis for the Period 2002-2020

Abdulgani FURKAN^{2 a}
İbrahim Ethem TAŞ³

² Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, furkangani.38@gmail.com Orcid ID: 0000 -0003-0422-619X

³ Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İİBF, ietas@ksu.edu.tr Orcid ID: 0000 -0001-2345-6789

^aSorumlu yazar/Responsible author

Article Info: Research Article
Date Submitted: 21.09.2020
Date Revised: 10.06.2021
Date Accepted: 10.06.2021

Makale Bilgisi: Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi: 21.09.2020
Düzeltilme Tarihi: 10.06.2021
Kabul Tarihi: 10.06.2021

Abstract

Social and economic changes affected the applications of public management. Conventional Public Administration approach has lost its power after 1980's. Nation-state has lost its power against market and has evolved into a regulator-role. The dualistic approach of Wilson aiming to distinguish politics and management, summarized as 'management is management', and the bureaucratic and hierarchic organization schemes are not enough to meet the needs of new era. New Public Administration (NPA) approach became widespread by reconciling the market and state, especially in North America and Western Europe. In Turkey, the process of harmonization by neo-liberal politics, starts with Özal, economy created an appropriate environment for the NPA. The political parties which could be accepted as "New Right" advocate ideas of the NPA such as privatization, horizontal organization, participation. Traditional conservative political parties and leftist parties are still under effected on Conventional Public Administration approach albeit partially.

Keywords: Regional Growth, R&D, Education, Panel data.

JEL codes: 01, 015, 018

Özet

Sosyal ve ekonomik değişimler, kamu yönetimi uygulamalarını etkilemiştir. 1980'lerden sonra dünyada Ulus-devlet, piyasaya karşı gücünü kaybedip düzenleyici bir role dönüşürken Türkiye’de Geleneksel Kamu Yönetimi anlayışının etkisi azalmıştır. Wilson’ın siyaset ile yönetimi birbirinden ayırmayı amaçlayan ve “yönetim yönetimdir” şeklinde de özetlenebilecek ikili yaklaşımı ile bürokratik ve hiyerarşik organizasyon şemaları yeni çağın ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmaktadır. Yeni Kamu Yönetimi (YKY) anlayışı, özellikle Kuzey Amerika ve Batı Avrupa’da piyasa ile devletin uzlaştırılmasıyla yaygınlaşmıştır. Türkiye’de Özal ile başlayan neo-liberal politikalarla ekonomiye uyum süreci, YKY için uygun bir ortam yaratmıştır. “Yeni Sağ” olarak kabul edilebilecek siyasi partiler, özelleştirme, yatay örgütlenme, katılım gibi YKY fikirlerini savunmaktadırlar. Geleneksel muhafazakâr siyasi partiler ve sol partiler, geleneksel kamu yönetimi anlayışından kısmen de olsa etkilenmeye devam etmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel Büyüme, Ar-Ge, Eğitim, Panel veri.

JEL kodları: 01, 015, 018

¹ Yazarlar bu çalışmanın tüm süreçlerinin araştırma ve yayın etiğine uygun olduğunu, etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine uyduğunu beyan etmişlerdir. Aksi bir durumda Pamukkale Journal of Eurasian Socioeconomic Studies Dergisi sorumlu değildir. İntihal raporu alınmıştır.

The authors declared that all processes of this study comply with research and publication ethics, and comply with ethical rules and scientific citation principles. Otherwise, Pamukkale Journal of Eurasian Socioeconomic Studies is not responsible. A plagiarism report is received.

EXTENDED SUMMARY

Research Problem: Conventional Public Administration (CPA) approach and New Public Administration (NPA) approach contain diametrically opposite. Political parties that aspire to government reflect their management approach to their party programs. Especially in the 2002-2020 period, the public administration understandings of political parties operating in Turkey differ from each other. The problem of the research is whether the NPA approach, which has been widely accepted in the world recently, is reflected in the programs of the political parties operating in Turkey in that period.

Research Questions: Within the scope of the research problem, eight statements were determined in line with the characteristics of the understanding of NPA and research questions were formed in the light of these statements. The research questions created to identify the salient features of the NPA approach are as follows: For the 'Decentralization' feature, statement of "Does the party program strengthen decentralization?"; for the 'Make it can be done' feature, statement of "Are non-public actors encouraged?"; for the 'Delegation' feature, statement of "Is delegation encouraged from senior managers to junior employees?"; for the 'breadth of authority' feature, statement of "Is it promised to transfer authority from the central to the provinces?"; for the 'Participation in management' feature, statement of "Are new methods of participation suggested?"; for the 'New ways to provided services' feature, statement of "Is his approach to alternative forms of service positive?"; for the 'Management-Individual Relations' feature, statement of "Are citizens seen as 'customers' receiving services from the state?" and for the 'Customization' feature, "Is the program's approach to customizations positive?".

The research questions were used to objectively determine whether the political party programs are in line with the NPA approach. In this direction, the sections of the programs of the political parties related to the understanding of public administration were examined and the equivalents of the eight statements were sought in the party programs.

Literature Review: Public administration is affected by the economic conditions and production relations of society. It has been argued that in societies where agricultural production is dominant public administration displays a hierarchy-based appearance, with the shift of production from agricultural production to industrial area, a rational decision-making mechanism is operated, and it has turned into a bureaucratic structure that dominated by hierarchy and specialization (Demirel, 2012, p.1). In our age, where the power of nation-states has been eroded, multinational companies and non-state actors have become stronger against the state; the changes that have taken place have also led to a change in the understanding of public administration (Özalp, 2020).

The approach of CPA was dominant until the beginning of the last century. In the traditional approach, bureaucrats operate under the supervision of politicians in line with the strategies determined by the politicians. The fact that the closed culture is inefficient, does not have mechanisms that will enable change or improvements within the organization, and fails to create a common purpose within the organization as a whole, are the criticisms made against the concept of CPA (Bozlağan, 2008, p.3-6).

The approach of NPA can be summarized as a management approach that attaches importance to the principle of openness, enabling performance appraisal, can be measured numerically and mostly based on standards for outputs, giving more importance to localization by getting rid of the influence of centralist bureaucracy. NPA also cares about creating a competitive environment, thus reducing costs, taking private sector practices as an example in areas such as employment and planning, and emphasis on savings and efficiency (Arslan, 2010, p.28).

The Republic of Turkey has transitioned to a free market economy over time, has adopted liberalism and built its institutions and organizations based on the NPA approach. In the 1980s, it has become acquainted with neo-liberal policies and turned to the NPA approach. In this direction, efforts have been made to use public resources efficiently with measures such as privatization, restriction of the state and adaptation to the market, and these activities have continued until today.

Methodology: The absence of a tangible scale to evaluate the performances of institutions providing public services causes the units that are effective in public administration can not be evaluated as successful or unsuccessful (Saran, 2004, p.123). The statements created within the scope of the research problems were used to objectively determine whether the political party programs are in line with the NPA approach. In this study, the approaches of public administration in the programs of political parties were compared. That is, how the public administration approach, which is evaluated through the distinction between CPA and NPA, is reflected in the party programs of political parties has been examined. Thus, the party programs of political parties have been evaluated based on which of these two public administration approaches is closer.

The approaches of public administration reflected in the programs of the parties activating in politics in the 2002 - 2020 period and represented in the Turkish Grand National Assembly as of January 2021, were evaluated separately for each party program. These parties are the AK Party, the Republican People's Party (RPP), the Nationalist Movement Party (NMP), the İYİ Party, the Peoples' Democratic Party (PDP), the Felicity Party (FP), the Great Unity Party (GUP), the Novelty Party (NP), the Workers' Party of Turkey (WPT) and the newly established Democracy and Progress Party (DAPP). Although the Democratic Party (DP) and the Democratic Regions Party (DRP) were represented in the parliament, their programs could not be reached. Therefore, these parties were not included in the study.

Results and Conclusions: Political parties participating in the elections in Turkey have diverging views on NPA. While the parties that can be described as the New Right emphasize the principles of the NPA approach such as privatization, horizontal organization and participation in their party programs, the traditional conservative parties and parties that define themselves with the left ideology cannot fully get rid of the influence of the GPA approaches.

It can be said that the party program of the AK Party is in harmony with the NPA approach. The NMP generally has the approach of NPA but keeps a distance from NPA in terms of transferring authority to local governments. In the RPP Party Program, both is the emphasis on unitary structure and the transfer of authority to local governments are advocated. It can be said that the RPP program is at a distance from the NPA approach in the privatization. The PDP program supports the strengthening of local governments. The PDP program, which is

close to the NPA approach in terms of participation and delegation, firmly opposes privatization. In this respect, it is inconsistent with the NPA approach. İYİ Party did not adopt the view of strengthening local governments. It can be argued that the program, which is conditionally positive towards privatization, does not completely move away from the approach of CPA, but also closes to the concept of NPA. The FP program, on the other hand, does not make any recommendations in line with the NPA approach, except that it promises a weak level of empowerment to local governments, encourages non-public actors, and focuses on citizens' satisfaction. In this context, it displays an image that is close to the approach of CPA. The GUP program does not appear to be compatible with the NPA approach due to its conditional attitude towards privatization and its approach to citizens. The NP program does not comply with the NPA approach, as it attaches importance to the nation-state and unitary state. However, he has a positive view of the 'alternative service delivery forms' feature of the NPA approach. The WPT Program, which does not adopt the strong-central management principle, can not comply with the basic principles of NPA. The DAPP program is in line with the principles of the NPA approach, apart from seeing citizens as customers and the market not having a “customer satisfaction” understanding.

As a result, it can be said that the public administration understandings of the political parties, activating in Turkey during the 2002-2020 period, are different. The programs of political parties on issues such as decentralization, encouraging non-public actors to the public administration, delegation of authority, the width of authority, participation in the administration, new forms of service delivery, administration-individual relations and privatization have been examined by comparing the programs of the political parties. Although it is possible to see the effect of the NPA approach in the party programs of the political parties examined, it would not be wrong to say that this effect is not reflected in the party programs to the same extent.

GİRİŞ

Yirminci yüzyılın son çeyreğinde ortaya çıkan ekonomik gelişmeler, kamu ile özel sektör arasındaki ilişkiyi derinden etkilemiştir. Devlet, hantallaşmış yapısı sebebi ile alternatif hizmet sunma yöntemlerine olumlu yaklaşmak durumunda kalmıştır. Dahası, devlet, süregelen bürokratik iş görme biçiminden uzaklaşarak piyasanın belirlediği esaslara dayalı bir yönetim anlayışına yaklaşmıştır. Özellikle Kuzey Amerika ve Batı Avrupa ülkeleri, piyasanın beklentilerini hayata geçirmek konusunda ilk adımı atan ülkeler olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti’nde ise bu anlamda yönetsel olarak reform çabaları Özalp yıllarda başlamış, doksanlı yıllarda ve AK Parti iktidarında devam etmiştir.

Ulus devletlerinin gücünün törpülediği, çok uluslu şirketlerin ve devlet dışı aktörlerin devlet karşısında güçlendiği çağımızda yaşanan değişimler, kamu yönetimi anlayışının değişmesine de sebep olmuştur. Bu bağlamda değişimin, 1960’lı yılların sonunda Waldo ve arkadaşlarının öncülüğünde başlayan YKY hareketine dayanan, Weber’in bürokrasi, Wilson’un siyaset-yönetim ayrımı ve Taylor’un verimlilik ilkeleri üzerinden şekillenen Geleneksel Kamu Yönetimi ve onun kamu yararı adına sunduğu kamu hizmetlerine yöneltilen eleştiriler ile başladığı ifade edilebilir (Özalp, 2020: 243-244).

Dünya’nın dört bir yanında görülen Geleneksel Kamu Yönetimi anlayışından uzaklaşma ve Yeni Kamu Yönetimi anlayışına geçiş sürecinin uygulayıcıları siyasi aktörlerdir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de siyaset kurumunun içinde yer alan partilerin, kamu yönetimi anlayışlarının karşılaştırmalı bir biçimde ele alınması, benzerlik ve farklılıklarının sistematik olarak ortaya koyulmasıdır. Siyasi partilerin, kamu yönetimine bakışlarının anlaşılması için, parti programları ve seçim beyanları esas alınmıştır. Araştırmanın ikincil kaynaklarla sınırlı olması, araştırmanın tarafsız biçimde yürütülebilmesi için bir avantaj teşkil etmektedir. Diğer taraftan, bir parti programında ifade edilen fikirlerin uygulamadaki yansımaları, ilgili partinin iktidara gelmesi ile anlaşılacak bir durumdur. Bu bağlamda, 2002 yılından çalışmanın yapıldığı tarihe kadar olan dönemde kesintisiz iktidarda olan AK Parti için durum değerlendirmesi mümkün olmakla birlikte aynı durum bu süre zarfında diğer partiler için mümkün görülmemektedir. Bu sebeple, çalışma inceleme konusu edilen siyasi partilerin programlarında belirttikleri ilke, amaç, hedef ve vizyonları veri kabul edilerek yorumlamak esasına dayandırılmıştır.

2002-2020 döneminde Türkiye’de faaliyet gösteren siyasi partilerin kamu yönetimi anlayışları farklılıklar göstermektedir. Bu çalışmada yerinden yönetim, kamu dışı aktörler vasıtası ile kamu hizmeti görmek, yetki devri, yetki paylaşımı, yönetime katılım, yeni hizmet sunma yöntemleri, yönetim-birey ilişkileri ve özelleştirme gibi konularda, siyasi partilerin programları karşılaştırılarak incelenmiştir.

YENİ KAMU YÖNETİMİ ANLAYIŞI

Yeni Kamu Yönetimi, 1980’lerin başlarından itibaren kamu yönetimi alanında Batı ülkelerinde yaşanan kökten değişim sürecini anlatmak ve tanımlamak için kullanılan bir kavramdır (Eryılmaz, 2012, s. 6). Bu dönemde yeni bir kamu yönetimi yaklaşımı Amerika Birleşik Devletleri’nde ortaya çıkmaya başlamıştır. Yeni Kamu Yönetimi anlayışının ortaya çıkışı genel anlamda ekonomik, sosyal ve siyasal olgulara dayandırılır. Yeni Kamu Yönetimi anlayışındaki ilerlemeyi, kamu yönetimi literatüründe meydana gelen en önemli uluslararası yönelimlerden

biri olarak niteleyen Ergun, YKY’nin şu dört yönetsel eğilimle ilgili olduğunu belirtir (Akt: Aydın,2013: s.297-298):

- 1.Kamu harcamaları ve ve personel yönünden devletin büyümesinin yavaşlatılması ya da durdurulması
- 2.Herşeyin devlete dayandırıldığı bir sistemden özelleştirme ya da özelleştirme benzeri bir sisteme geçiş
- 3.Kamu hizmetlerinin üretilmesinin ve dağıtılmasının geliştirilmesinde bilişim teknolojilerinden yararlanılması
- 4.Daha uluslararası hatta uluslararası bir gündeme geçilerek geleneksel tek ülke ve ulus devlet anlayışından uzaklaşılması

Geleneksel Kamu Yönetimi anlayışının kamu yönetimi ve siyaset arasındaki ilişkiye reform getirmesine benzer biçimde, bu yeni anlayış da reform bazlı bir anlayış ortaya koymaktadır. Siyaset kurumundan alınarak özel bir uzmanlaşma alanı haline getirilen kamu yönetimi için yeni yaklaşımın öne sürdüğü reform beklentisi, özel sektörün geliştirilmesi esasına dayanmaktadır. Yaklaşımın ilk tezi, bürokratik biçimde organize olmuş kamu yönetiminin artık işlevini yitirdiği yönündedir. Zaten yaklaşımın ortaya çıktığı dönemde, bürokrasi kurumu üzerindeki olumsuz algı, kamu yönetimine yönelik ciddi eleştirilere kaynaklık ediyordu. Bürokrasinin işlerliğini yitirmesinin oluşturduğu olumsuz durum, topyekûn kamu kurumlarına yöneltilen olumsuz bir algıya yol açmaktaydı (Rosenbloom & Kravchuk, 2005, s. 20). Kamu hizmetlerini sağlayan kuruluşların performanslarını değerlendirmek için elle tutulur bir ölçeğin olmaması kamu yönetiminde etkin olan birimlerin başarılı ya da başarısız olarak değerlendirilememesine neden olmaktaydı (Saran, 2004, s. 123). Yeni anlayış bu eleştiriler ile arasına mesafe koyma iddiasındaydı. Bu açıklamalardan hareketle Yeni Kamu Yönetimi anlayışının önerileri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Rosenbloom & Kravchuk, 2005, s. 20-21):

- 1.Kamu yönetimi kültürü, kurallara bağımlı, süreç bazlı ve odaklı, girdiler üzerinden düşünen bir yapıdan arındırılarak, esnek, yenilikçi, problem çözen, girişimci bir yapıya kavuşturulmalıdır.
- 2.Kamu yönetimi, prosedürlerin gerçekleştirilmesinden çok sonuçlara ulaşılmasına odaklanmalıdır.
- 3.Sonuçlara ulaşmak için, kamu yönetimi piyasaya benzer bir şekilde rekabeti kullanmalıdır.
- 4.Kamu yönetimi piyasada olduğu gibi müşteri odaklı bir yapıya kavuşturulmalıdır. Bu anlayıştan hareketle kamu hizmeti alan vatandaşlar, müşteri olarak görülmelidir.
- 5.Kamu, ürün ve hizmetleri üretmek amacına değil, onların erişilebilir olması amacına yönelmelidir. Bu bağlamda hükümetler, üçüncü taraflarla iş birliği içinde olmalıdır.
- 6.Devlet denetimi azaltılmalıdır. Geleneksel Kamu Yönetimi merkezi kontrol odaklı örgütlenmeye sahipti. Yeni Kamu Yönetimi anlayışına göre bu durumun ortadan kaldırılması gerekir.
- 7.Ekonomik alanda devletin karar ve uygulama yetkilerinin kaldırılması anlamına gelen (Güler, 2006, s. 33) deregülasyonun genişletilmesi bağlamında çalışanların yaratıcılıklarını

kullanabilmelerine izin verilmelidir. Hiyerarşi yerine, çalışanların yetkilendirilmesi ile takım çalışması yoluna gidilmelidir.

Geleneksel Kamu Yönetimi, siyaset kurumunun ve kamu yönetiminin işlerinin profesyonel olarak ayrıldığı yirminci yüzyılın başlarından son çeyreğine kadar hâkim anlayış olmuştur. Geleneksel yaklaşımda siyasetçiler tarafından belirlenen amaçlara yine siyasetçilerin denetiminde bürokratlar hamle yaparlar. Merkezden belirlenen politika ve hedefler, üst-ast ilişkisine dayalı mekanik bir organizasyon vasıtası ile gerçekleştirilir (Bozlağan, 2008, s. 3-4). Bu anlayışa yöneltilen eleştiriler; ortaya çıkan kapalı kültürün verimsiz olması, örgüt içi değişimi ya da iyileştirmeleri sağlayacak mekanizmalara sahip olmaması, bir bütün olarak organizasyon içi ortak gaye oluşturmada başarısız olması ve toplumdan uzaklaşma olarak sıralanabilir (Bozlağan, 2008, s. 6).

Rosenbloom ve Kravchuk’un belirttikleri YKY’nin özellikleri kapsamında ifade edilebilecek öneriler Geleneksel Kamu Yönetimine yöneltilen eleştirilere çözüm olabilecek nitelik arz etmektedir. Öncelikle kesin sınırlarla örülmüş bir kapalı kültürün oluşturulmasına yönelik yapılan eleştiriler (Bozlağan, 2008, s. 6), yedinci madde de dile getirilen yenilikçilik ve inisiyatif kullanımının özendirilmesi ile giderilmek istenmiştir. İlâveten yöneticilerin koordinasyonu ve amaç birliğini sağlaması ancak inisiyatif ve girişimcilik ile mümkün kılınabilir. Böylece örgüt üyelerinin davranışları cezalandırılma korkusundan (Bozlağan, 2008, s. 7), ödüllendirilme istemine kaydırılabilir.

Yeni Kamu Yönetimi anlayışı, açıklık ilkesine önem veren, performans değerlendirmesini mümkün kılan, sayısal olarak ölçülebilen ve daha çok çıktılara yönelik standartlara dayanan, merkeziyetçi bürokrasinin etkisinden kurtularak yerleşmeye daha fazla önem veren, rekabet ortamı oluşturan ve bu sayede maliyetleri azaltan, istihdam ve planlama gibi alanlarda özel sektör uygulamalarını örnek alan, tasarruf ve verimliliğe önem veren bir idare anlayışı olarak özetlenebilir (Arslan, 2010, s. 28).

Yönetimsel alanda gerçekleşen bu değişimlerin önlenemez oluşu, insan ihtiyaçlarının farklılaşması ve artması; kamu politikalarının siyasal bir nitelik kazanması ve geleneksel örgüt modellerinin yeni duruma cevap verememesinden kaynaklanmıştır. Dahası, kamu yönetiminin işlevsizleşmesi ile saygınlığını yitirmesi, devlet yerine birey ve toplumu esas alan bir çağa geçilmesi değişimin diğer nedenleridir (Dursun, 2018, s. 22)

YKY organizasyon yapısı olarak yönetimsel birimleri, piyasadaki firmalar gibi müşterilere hizmet sunan yapılar olarak biçimlendirmiştir. Organizasyonlar ancak bu şekilde ihtiyaçlara cevap verebilir hale gelebilir. YKY merkezleşme sayesinde bireysel birimlerin hizmet merkezi haline gelmesine odaklanır. Sonuç olarak, bu yaklaşımda örgütsel mekanizma daha az hiyerarşik bir yapıya dönüştürülür ve alt birimlere daha çok otonomi kazandırılır. Koordinasyon ise hiyerarşi yerine rekabet ile sağlanır. Benzer biçimde bireylerin yetkin kılınması ile yani kendi başlarına karar verebilir ve kararları uygulayabilir hale gelmeleri ile hiyerarşiye duyulan ihtiyaç da azalmıştır (Rosenbloom & Kravchuk, 2005, s. 24). Böylece, Geleneksel Kamu Yönetimi anlayışında görülen, örgüt içi iletişimdeki kopukluğun, sorumluluk ve görev yönünden yaşanan koordinasyonsuzluğun ve verimsizliğin (Saran, 2004, s. 123) önüne geçilmiştir.

Yaşanan bu değişim “bir paradigma değişimidir”. “Bu anlayışla klasik yönetim ekolünün bütün değerlerine alternatifler getirilmektedir. Klasik yönetim eleştirilirken ekonomik rasyonellik esasına göre yeni öneriler sunulur. Bu öneriler de iktisat, işletme bilimleri ile küreselleşme sayesinde kendi algılamalarına göre kamuyu şekillendirmektedir. ‘Piyasanın’ denince klasik bürokrasinin hiyerarşik yapısı, müşteri kavramını kullanınca ise devlet karşısında hak ve yükümlülüklerle sahip vatandaş kavramı değişime uğramaktadır” (Arslan, 2010, s. 29). Yeni Kamu Yönetimi anlayışı bireyleri müşteriler olarak görür. Bu bağlamda etkili hükümetler müşteri memnuniyetinde ısrarcı olurlar. Müşterileri olan vatandaşları daha dikkatli dinlerler, odak grup ve anket gibi yöntemlerle onların düşüncelerini öğrenmeye çalışırlar. Yeni Kamu Yönetimi anlayışına göre operasyonlar, müşterilerin gereksinimlerini yerine getirmek amacı ile yeniden yapılandırılmıştır (Rosenbloom & Kravchuk, 2005, s. 24).

Karar verme açısından bakıldığında, YKY yaklaşımı geleneksel modelin tekelci yapısının aksine (Saran, 2001, s. 43) müşterilerin ihtiyaçlarını karşılama konusuna odaklanır. Bunun yanı sıra, performans seviyeleri de etkilidir. Karar verme mekanizması merkezi yapıdan uzaklaşmıştır (Rosenbloom & Kravchuk, 2005, s. 26). Müşteri odaklılık, enformasyon çağı olarak adlandırılan günümüzde, globalleşmenin beraberinde getirdiği yenilikçilik ve girişimcilik gibi özel sektör değerlerinin kamu yönetimi alanına sirayet etmesinin bir sonucu olmuştur (Saran, 2001, s. 43). Dahası, karar verme ve iş görme süreçlerine yenilikçiliğin ve teknolojinin girişi, Yeni Kamu Yönetimi anlayışının hiyerarşik engelleri aşabilen yapısı sayesinde kolaylaşmıştır (Saran, 2004, s. 123).

Yeni Kamu Yönetimi anlayışı, vatandaşın ‘müşteri’ olarak tanımlandığı, bu doğrultuda kamunun vatandaşın memnuniyetini sağlamak için çabaladığı bir yaklaşımdır. Bu sebeple kamunun aldığı kararlar rasyonel olmanın yanında, vatandaşların rasyonel olmasa da taleplerini karşılamak durumunda kalır. Bu yaklaşım, şeffaflığın olabildiğince artırılmasının, bürokrasinin de aynı ölçüde azaltılmasının gerekliliğini öne sürer. Dahası, Yeni Kamu Yönetimi anlayışı katılımı yönetsel bir mesele haline getirerek, vatandaşları bürokratik süreçlere çeşitli şekillerde dahil eder (Waldo, 1980, s. 94-96).

Kamu yönetimi toplumun içinde yaşadığı ekonomik şartlardan ve üretim ilişkilerinden etkilenmektedir. Bu doğrultuda, tarımsal üretimin hâkim olduğu toplumlarda kamu yönetiminin hiyerarşiye dayalı seçkin bir görünüm sergilediğini; üretimin tarımsal üretimden sanayi alanına kaymasıyla; rasyonel karar verme mekanizmasının işletildiği, hiyerarşi ve uzmanlaşmanın hâkim olduğu bir bürokratik yapıya dönüştüğü öne sürülmüştür (Demirel, 2012, s. 1).

1929 yılından itibaren Batılı ülkeler, ekonomik buhran sebebi ile kamunun piyasa üzerindeki denetleme rolünün artırılmasını salık veren Keynesyen politikaları uygulamıştır. Petrol krizine kadar süren bu dönemde, devlet piyasayı ve toplumsal hayatı düzenlemek işlevini artırmıştır. 1980’lere gelindiğinde ise Petrol Krizi ile birlikte Keynesyen politikaların cevap veremediği sorunlar belirmiş ve devletin rolünün azaltılmasını önceleyen neo-liberal politikalar ile piyasaya bakılmıştır (Demirel, 2012, s. 2-3). Yeni Sağ politika, devletin rolünün kısıtlanması ve serbestleşme gibi ekonomik özgürlüklere ilaveten siyasal özgürlükleri de temel alan bir görüşü benimsemiştir (Al, 2003, s. 121).

Al ve Demirel’in de vurguladığı üzere, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlar kamu yönetimi anlayışının da değişmesine sebep olmuştur. Devletin icra kolu olarak değerlendirilebilecek

kamu yönetiminin yapısı, ekonomik faaliyetlerin değişmesi ile toplum ve piyasanın gereksinimlerine cevap vermekte zorlandıkça, reforma uğramıştır (Sayılı, 2008, s. 197). Bürokrasi, hiyerarşi, emir-komuta gibi kavramlar, bazı üretim ilişkilerinin sürdürülmesinde işe yararken, günümüzün inovasyona, girişimciliğe dayalı ekonomilerinde piyasanın ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır (Sayılı, 2008, s. 197). Devlet memurlarının, siyaset kurumu ile ilişkisi de benzer biçimde, farklı toplumsal ve anayasal sistemlerde iç içe girmişken, günümüzde birbirinden ayrılmış bir görüntü sergilemektedir. Bu bağlamda siyasal partilerin kamu yönetimi anlayışları değerlendirilirken, günümüzün toplumsal, ekonomik ilişkileri ve değerleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Bürokrasinin azaltılması açısından, e-devlet uygulamaları ve dijitalleşme, yeni kamu yönetiminin girişimciliğini (Sayılı, 2008, s. 197) ve yeni hizmet sunma biçimlerini oluşturmasını (Bozlağan, 2008, s. 22) cesaretlendiren anlayışa uygun bir yapıdadır.

Para ve insanın serbest dolaşımı ile dünya tek bir pazara dönüşmeye başlamış ve siyasal güç dengeleri değişime uğramıştır. Sosyal, ekonomik ve siyasal alanda ortaya çıkan hızlı değişimler yönetim alanına da sirayet etmiştir (Sayılı, 2008, s. 185-186). Önce firmalarda başlayan merkezi yapılanmalardan vazgeçilerek yerinden yönetime önem verilmesi, katı dikey yapıların yerini esnek yatay yapıların alması, kalite ve müşteri memnuniyeti odaklı yönetim anlayışı (Al, 2003, s. 125-128), kamu sektöründe Yeni Kamu Yönetimi anlayışı olarak kabul görmüştür. “Yeni kamu yönetimi anlayışı, devlet yönetiminde performans odaklılığı, stratejik planlama ve stratejik yönetimi esas alma, maliyet/fayda analizini benimseme, vatandaşın talepleri doğrultusunda kamu hizmetlerini üretme ve hizmetin niteliğine karar verme, vatandaşa özel sektördeki müşteri olarak verilen değer ve önemi kamu yönetiminde yaygınlaştırarak müşteri odaklı kalite kültürünü kamusal alana yayma niteliklerini bünyesinde taşıyan yeni sağdan büyük ölçüde ideolojik olarak etkilenmiştir. Birçok ülkede Yeni Kamu Yönetimi adıyla anılan devleti küçültmeyi, sınırlı bir alanda siyasal ve mali açıdan güçlü kılmayı amaçlayan kamu yönetimi reformlarını besleyen ana kaynak yeni sağdır. Bu bağlamda yeni sağın kamu yönetimine taze bir kan akışı sağlayarak fikirleri ve yaklaşımları açısından kamu yönetimi reformlarında hayati bir rol oynadığı inkâr edilemez” (Demirel, 2012, s. 4-5).

Yeni Kamu Yönetimi anlayışı ile yönetişim iyi yönetim kurma amacı, sorumluluk kavramına önem vermeleri, rekabetin sağlanması gerekliliği, sonuç odaklılık ve hükümetlere ‘dümen tutucu’, düzenleyici bir rol önermeleri sebebi ile birbirlerine yakın fikirlere sahiptir. Öte yandan Yeni Kamu Yönetiminin temel amacı sonuçların değiştirilmesiyle, yönetişim sonuçların üretilme süreci ile ilgilenir. Bu bağlamda Yeni Kamu Yönetimi, yönetimde reform ile ilgilenirken; yönetişim ‘yönetim’ kavramının dönüşmesi, sınırlarının aşılması ile ilgilenir. Dahası Yeni Kamu Yönetimi bir örgüt teorisi olarak adlandırılabilirken, yönetişim yönetenler ile yönetilenler arasında değiş tokuş öneren bir bakış açıdır (Özer, 2006, s. 81-84). Yönetişim yeni kamu yönetimi anlayışının zayıflıklarını giderici ve destekleyici bir nitelik arz etmektedir.

YENİ KAMU YÖNETİMİ VE GELENEKSEL KAMU YÖNETİMİ ANLAYIŞININ KARŞILAŞTIRILMASI

Geleneksel Kamu Yönetimi anlayışı ile Yeni Kamu Yönetimi anlayışı karşılaştırmalı olarak Tablo 1’deki özetlenmiştir.

Tablo 1. Geleneksel Kamu Yönetimi anlayışı ve Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının Karşılaştırılması (Bozlağan, 2008, s. 13-14)

Geleneksel Kamu Yönetimi Yaklaşımı	Yeni Kamu Yönetimi Yaklaşımı
Siyasetçi-bürokrat (siyaset-yönetim) ayrımı	Siyasetçi-bürokrat (siyaset-yönetim) birlikteliği
"Durağan çevre" düşüncesine dayanan statik planlama yaklaşımı	"Dinamik çevre" düşüncesine dayanan stratejik planlama yaklaşımı
Kurumsal aidiyet düşüncesinin yeterli ölçüde gelişmemesi	Amaç birliği ve kurumsal aidiyet düşüncesine önem veren yaklaşım
Kurumsal faaliyet ve projelerde nitelikten çok niceliğe önem veren ölçek sistemi	Kurumsal faaliyet ve projelerde niteliğe ve niceliğe önem veren ölçek sistemi
Dikey hiyerarşik-bürokratik örgüt yapısı	"Dar merkez, basık ve geniş çevre" düşüncesine dayanan alternatif örgüt modelleri (matriks örgüt, proje örgütleri, şebeke türü yapılanmalar vb.)
Tek (dikey) yönlü haberleşme sistemi	Çok yönlü haberleşme sistemi
Formel esaslara dayalı ilişkiler sistemi	Formel ve informal esaslara dayalı ilişkiler sistemi
Sabit ve daimî istihdama dayanan personel sistemi	Esnek, sözleşmeli ve geçici istihdam türlerini de içeren personel sistemi
Performans ve liyakat düşüncesinin yeterince gelişmediği değerlendirme sistemi	Performansa ve liyakate dayalı değerlendirme sistemi
Hizmeti doğrudan üretmek	Hizmeti alternatif yönetimlerle temin etmek, serbest piyasayı teşvik etmek
Yetkileri merkezde toplamak	Alt kademeleri ve alternatif aktörleri yetkilendirmek
Kurallara sıkı bir şekilde bağlılık	Kuralları, şartlara göre yorumlama yeteneğine sahip vizyoner bakış açısı
Girdilere odaklanmak	Çıktılara odaklanmak
Mevcut kaynakları verimli bir şekilde kullanmak	Yeni kaynaklar geliştirmek
Sorunların çözülmesine yönelik tepkisel (reaktif) yaklaşım	Sorunların çıkmasını önleyecek süreçler ve mekanizmalara odaklanan ön alıcı (proaktif) yaklaşım
Bürokratik ihtiyaç ve beklentileri öncelemek, bürokratik kontrolü artırmak	Paydaşların ihtiyaç ve beklentilerini öncelemek, paydaşları yetkilendirmek

Tablo, iki yaklaşımın bir bütünlük içerisinde karşılaştırılması açısından önemlidir. Tablo 1’den anlaşılacağı üzere Geleneksel Kamu Yönetimi anlayışı ile Yeni Kamu Yönetimi anlayışı taban tabana zıtlıklar içermektedir. Örneğin, Geleneksel yönetim siyasetçi-bürokrat ayrımını Wilson’dan beri savunurken; Yeni Kamu Yönetimi anlayışı, siyasal sorumluluk sahibi olan ile yönetenin birliktelik içinde olması gerektiği fikrini öne sürer. Bu durum iki görüşün temel ayrışma noktasıdır. Planlama konusunda ise, geleneksel yönetim çevrenin durağan olduğu fikri ile hareket ederken; Yeni Kamu Yönetimi anlayışı dinamik çevre düşüncesi ile stratejik planlama yapar.

TÜRKİYE’DE SİYASAL PARTİLERİN KAMU YÖNETİMİ ANLAYIŞLARININ PARTİ PROGRAMLARINA YANSIMALARI

Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Araştırmanın amacı, Türkiye’de siyasal partilerin kamu yönetimi anlayışlarının parti programlarına yansımalarını siyasi partilere göre karşılaştırmalı olarak analiz etmektir. Türkiye’de faaliyet gösteren siyasi partilerin programları, Yeni Kamu Yönetimi anlayışına

uygun olup olmadıkları çerçevesinde değerlendirilmiştir. Söz konusu değerlendirmenin açıkça ortaya konabilmesi için, yeni kamu yönetimi anlayışının özellikleri doğrultusunda sekiz ifade belirlenmiştir:

1.Yerinden Yönetim: Yerinden yönetimin, siyasi ve idari yerinden yönetim olmak üzere iki farklı türü söz konusu olabilir. İdari yerinden yönetimin ise, fonksiyonel (hizmet) ve coğrafi yerinden yönetim olmak üzere iki türü söz konusudur (Eryılmaz 2011: s.95-97, Akt.: Aydın, 2015: 66; 2013:152). Ayrıca, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 127. maddesinde “Mahalli idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir.” denilmektedir (TBMM, T.C. Anayasası 127. Madde, 2020). Bu bağlamdaki ‘yerinden yönetim’ çerçevesinde siyasi parti programı, yerinden yönetimi güçlendiriyor mu? (Bozlağan, 2008, s. 17-19; Al, 2003, s. 125-128),

2.Yapılabilir Kılmak: Siyasi parti programı, sivil toplum örgütleri ve gönüllü girişimleri teşvik ederek kapasitelerinin artırılmasını sağlayıp, kamu dışı aktörlerin amaçlarını gerçekleştirmesini kolaylaştırıyor mu? (Bozlağan, 2008, s. 19; Arslan, 2010, s. 37)

3.Yetki Devri: Yetki devri, yöneticilerin belirli şartlarda ve kendi iradeleriyle, sınırlarının belirtilmesi ve yetkilerinden bir kısmını istendiğinde geri alınabilmesi şartıyla yardımcılara devretmesidir. Yetki devrinde bir üst makamın onayının alınması vardır. Yetki devriyle hizmetin daha hızlı ve uygun şekilde sunulabilmesi amaçlanmaktadır. Bazen Yasalarca devredilebilecek yetkiler belirlense de çoğunlukla söz konusu yönetici karar vermektedir.

Yetki devri her zaman mümkün olmayabilir. Hiyerarşik personel yapısı ile diğer yönetsel ve örgütsel faktörler yetki devrini engelleyebilmektedir. Yetki devrinde dikkat edilmesi gereken ilkeler şunlardır (Aydın,2013 s.148-149; Aydın, 2015 s.62-63):

a.İşin mahiyetine göre yetki ve sorumluluğun uzman kişilere devredilmesi gerekir.

b.Yetki ve sorumluluğun net bir şekilde belirlenmesi gerekir.

c.Yetkinin en yakın yardımcıya devredilmesine dikkat edilmelidir.

Dolayısıyla, yetki devri için aranması gereken ifade, ‘siyasi parti programı, kamu hizmeti veren kurumlar için üst düzey yöneticilerden alt düzey yöneticilere ve memurlara doğru yetki devrini amaçlıyor mu?’ şeklinde hazırlanmıştır (Rosenbloom & Kravchuk, 2005, s. 24; Bozlağan, 2008, s. 19)

4.Yetki Genişliği: Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 126. maddesinde “Türkiye, merkezi idare kuruluşu bakımından, coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere; iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır. İllerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır. Kamu hizmetlerinin görülmesinde verim ve uyum sağlamak amacıyla, birden çok ili içine alan merkezi idare teşkilatı kurulabilir. Bu teşkilatın görev ve yetkileri kanunla düzenlenir.” denilmektedir (TBMM, T.C. Anayasası 126. Maddesi, 2021). Bu bağlamdaki ‘yetki genişliği’ çerçevesinde siyasi parti programı, “Merkezi idare kapsamında, bazı görev ve yetkilerin merkez (başkent) örgütünden taşra örgütlerine aktarılması” (Bozlağan, 2008, s. 20) hedefine sahip midir?

5.Yönetime Katılım: Siyasi parti programı, kent konseyleri, yurttaş girişimleri ve inisiyatifler gibi yeni katılım yollarını öneriyor mu?

6.Yeni Hizmet Sunma Biçimleri: Siyasi parti programının ortak girişim, yap-işlet-devret gibi alternatif hizmet sunma biçimlerine (Bozlağan, 2008, s. 22) yaklaşımı olumlu mudur?

7.Yönetim Birey İlişkileri: Yönetim birey ilişkileri, vatandaş odaklı yönetim, işletme yönetimindeki ‘müşteri odaklı yönetim’ anlayışının kamuda karşılık bulmasıdır. Kamudaki katılmış bir yapı olan bürokratik kültürün yerini alması hedeflenen bu anlayış, teorik ve pratik açıdan özel sektör yönetimini anımsatmaktadır. Ancak ‘kâr amacı gütmeyen’ bir kamu yönetimi yapılanmasına vurgu yapmasından dolayı bağımsız bir disiplin teşkil etmektedir (Aydın: 2013: s.338-339). Dolayısıyla, bu ilkeyi aramak için hazırlanan ifade “Siyasi parti programı, Yeni Kamu Yönetimi çerçevesinde bireylere karşı tek tek sorumluluk hissediyor mu, vatandaşı yasal zeminde hak sahibi olarak değerlendirmenin yanı sıra, hizmet alan ‘müşteri’ olarak görüyor mu?” şeklindedir (Bozlağan, 2008, s. 22-23; (Rosenbloom & Kravchuk, 2005, s. 20-21).

8.Özelleştirme: Siyasi parti programının özelleştirmeye yaklaşımı olumlu mudur?

Ortaya konulan ifadeler, siyasi parti programlarının yeni kamu yönetimi anlayışına uygun olup olmadıklarını nesnel olarak belirleyebilmek için kullanılmıştır. Siyasi partilerin programları, yukarıdaki ifadelere yer verdiği ölçüde, Yeni Kamu Yönetimi anlayışına uygun olarak değerlendirilecektir. Bu doğrultuda, siyasi partilerin programlarının kamu yönetimi ve kamu yönetimi anlayışları ile ilgili bölümleri ortaya konulmuş ve belirlenen sekiz ifadenin parti programlarında karşılığı aranmıştır. Ayrıca çalışma kapsamında ele alınan siyasi partilerin programlarında yer alan kamu yönetimi anlayışları karşılaştırılarak tahlil edilmiştir. Geleneksel kamu yönetimi ve Yeni Kamu Yönetimi ayrımı üzerinden değerlendirilen kamu yönetimi anlayışının, siyasi partilerin parti programlarına nasıl yansıdığı incelenmiştir. Dolayısıyla, siyasi partilerin parti programları, bu iki kamu yönetimi anlayışından hangisine daha yakın olduğu üzerinden değerlendirilmiştir. 2002 – 2020 döneminde faaliyet gösteren ve 2021 yılı Ocak ayı itibariyle TBMM’de üyesi bulunan AK Parti, CHP, MHP, İYİ Parti, HDP, Saadet Partisi, Büyük Birlik Partisi, Yenilik Partisi, Türkiye İşçi Partisi ve yeni kurulan Deva Partisi programlarına yansıyan kamu yönetimi anlayışları, her bir parti programı için ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Demokrat Parti ve Demokratik Bölgeler Partisi mecliste temsil edilmesine rağmen söz konusu partilerin programlarına ulaşamamıştır. Dolayısıyla Demokrat Parti ve Demokratik Bölgeler Partisi çalışma kapsamına alınmamıştır.

BULGULAR

2002 yılından günümüze kadar Türk Siyasi Hayatında yer alan on adet partinin Yeni Kamu Yönetimi anlayışını benimseyip benimsemediğini belirlemek amacıyla, YKY’nin özünü oluşturan sekiz adet özelliğe siyasi partilerin parti programlarında ne ölçüde yer verildiğini tespit etmek için hazırlanan sekiz adet ifadenin parti programlarındaki karşılıkları toplu halde Tablo 2’de sunulmuştur. Tabloda yer alan bilgiler parti programları göz önüne alınarak yorumlanmıştır.

Tablo 2. Yeni Kamu Yönetimi Anlayışına Göre Siyasi Parti Programlarının Karşılaştırılması

	YKY Özellikleri / Parti Programlarında Aranan İfadeler	İfadelerin Parti Programında Karşılığı									
		AK Parti	MHP	CHP	HDP	İYİ Parti	Saadet Partisi	BBP	Yenilik Partisi	TİP	Deva Partisi
Özellik-1	<i>Yerinden Yönetim</i>										
İfade-1	Parti programı yerinden yönetimi güçlendiriyor mu?	Var	Var	Var	Var	Yok	Var	Kısmen Var	Yok	Yok	Var
Özellik-2	<i>Yapılabilir Kılmak</i>										
İfade -2	Kamu dışı aktörler teşvik ediliyor mu?	Var	Var	Var	Yok	Var	Var	Var	Yok	Yok	Var
Özellik-3	<i>Yetki Devri</i>										
İfade -3	Üst düzey yöneticilerden alt düzey çalışanlara yetki devri teşvik ediliyor mu?	Var	Yok	Yok	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Var
Özellik-4	<i>Yetki Genişliği</i>										
İfade -4	Merkez’den taşraya yetki aktarılması vaat ediliyor mu?	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Özellik-5	<i>Yönetime Katılım</i>										
İfade -5	Yeni katılım yöntemleri öneriliyor mu?	Var	Var	Var	Var	Var	Yok	Var	Yok	Yok	Var
Özellik-6	<i>Yeni Hizmet Sunma Biçimleri</i>										
İfade -6	Alternatif hizmet sunma biçimlerine yaklaşımı olumlu mu?	Var	Var	Yok	Yok	Var	Yok	Yok	Var	Yok	Var
Özellik-7	<i>Yönetim Birey İlişkileri</i>										
İfade -7	Vatandaşlar, devletten hizmet alan ‘müşteri’ olarak görülüyor mu?	Var	Var	Yok	Yok	Var	Var	Yok	Yok	Yok	Yok
Özellik-8	<i>Özelleştirme</i>										
İfade -8	Programın özelleştirmelere yaklaşımı olumlu mu?	Var	Var	Kısmen Var	Yok	Kısmen Var	Yok	Kısmen Var	Yok	Yok	Var

Yeni Kamu Yönetimi anlayışının özelliklerinden olan ‘yerinden yönetim’ özelliği ile parti programlarının uyumlu olup olmadığını tespit etmek için hazırlanan “Parti programı yerinden yönetimi güçlendiriyor mu?” sorusuna cevaba; İYİ Parti, Yenilik ve TİP parti programlarında yer verilmezken, BBP parti programında kısmen yer verildiği görülmüştür (BBP Parti Programı, s.16). İYİ Partinin parti programında, yerel yönetimlerin ve merkezi idarenin yetkilerinin yeniden düzenleneceğinden bahsedilmiştir. Mahalli idarelerde temsil, katılım ve kamuoyu denetim mekanizmalarının yeniden düzenleneceği ifade edilmektedir. (İYİ Parti Programı, s.37). Yenilik Partisi programında yerinden yönetimler ile ilgili bir bölüm bulunmadığı tespit edilmiştir. TİP parti programında güçlü-merkezi yönetim ilkesi benimsenmiş olup, demokratik merkezîyetçilik parti içerisinde uygulanmaktadır (TİP Parti Programı, s.7). BBP parti programında, üniter devlet anlayışı ile çelişmemek kaydıyla yerel yönetimlerin güçlendirilmesinin yer aldığı görülmüştür (BBP Programı, s.16). Çalışma kapsamına alınan diğer altı parti ise söz konusu ifadeye parti programlarında yer vermiştir. AK Parti parti programında, kamu yönetiminin güç ve yetkilerinin merkezde toplanması yerine, olabildiğince fazla yetki, görev ve fonksiyonların yerel yönetimlere devredildiği ve birçok devlet fonksiyonlarının yerinden yönetim esasına göre gerçekleştirilebileceği bir devlet anlayışına süratle geçileceği vaadi görülmüştür (AK Parti Programı, s.61). CHP parti programında, merkezi idare tarafından üstlenilmiş olan görevlerden uygun görülenlerin yerel yönetimlere devredileceği; demokratikleşmeyi, modernleşmeyi, çağı paylaşmayı, insan onuruna saygıyı, eşitliği temel alan çağdaş bir yerel yönetim reformunun yapılacağı ve merkezi ve yerel idareler arasında görev ve kaynak paylaşımının yeniden düzenleneceği ifade edilmektedir (CHP Parti Programı, s. 32,84). MHP parti programında, yerel yönetimlerin hizmet kapasitelerinin artırılması yönündeki öneri dikkat çekmektedir (MHP parti Programı, s.59). HDP parti programında, Türkiye’deki kamu düzeni merkezîyetçi olmakla eleştirilmiş ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesi bir çözüm olarak önerilmiştir (HDP parti Programı, 17. Paragraf 2.cümle). Saadet Partisinin parti programında, şeffaflık ve denetlenebilirlik unsurları sağlanarak, yerinden yönetimlerin güçlendirilmesi vaat edilmiştir (Saadet Partisi Programı, s.35). Deva Partisinin programında, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi gerektiği ifade edilmiş, yerel yönetimlerin yetkilerini ve bütçelerini artıracak öneriler sunduğu görülmüştür (DEVA Partisi Programı, s.30).

Yeni Kamu Yönetimi anlayışının özelliklerinden olan ‘yapılabilir kılmak’ özelliği ile parti programlarının uyumlu olup olmadığını tespit etmek için hazırlanan “Kamu dışı aktörler teşvik ediliyor mu?” sorusuna cevap olarak; HDP, Yenilik Partisi ve TİP parti programında yer verilmediği görülmüştür. Bu durumun gerekçesi olarak, HDP ve TİP programında eğitim ve sağlık gibi konuların devletin vatandaşa karşı yerine getirmesi gereken birer görev olarak görülmesinden kaynaklandığı ifade edilebilir (HDP Parti Programı, 17. Paragraf, 2. cümle; TİP Parti Programı, s.9). Yenilik Partisi programında ise kamunun piyasaya karşı güçlendirileceği, kamunun üretim sürecine dahil edileceği vaatleri görülmüştür (Yenilik Partisi Programı, s.3). Çalışma kapsamına alınan diğer yedi partinin ise söz konusu ifadeye parti programlarında yer verdiği görülmüştür. AK Partinin, devlet hizmetlerini güvenlik, adalet, eğitim, sağlık ve altyapı alanlarıyla sınırladığı anlaşılmaktadır. Ancak güvenlik, adalet ve altyapı dışında kalan tüm alanlarda devletin minimal hale getirilmesini amaçladığı için, eğitim ve sağlık alanında kamu dışı aktörlerin kamu hizmetlerini sunmada ön plana çıkarmayı hedeflediği söylenebilir (AK Parti Programı, s.64). MHP parti programı hem özel sektörün hem de sivil toplum

kuruluşlarının, kamu ile iş birliği halinde olması gerektiğini ileri sürmüştür (MHP Programı, s.98). CHP parti programında, vatandaşların taleplerini yakalamak ve ihtiyaçlarına etkin bir biçimde cevap verebilmek için sivil toplum örgütleri ve gönüllü kuruluşlar ile iş birliğine gidileceği vaadi görülmektedir (CHP Parti Programı, s.153). İYİ Parti, sivil toplum örgütlerinin ve özel sektörün kamu hizmeti sağlama konusunda teşvik edileceğini vaat etmiştir (İYİ Parti Programı, s. 15-16,34,60). Saadet Partisi’nin, sağlık ve eğitim gibi konularda piyasalaşmaya karşı çıkmakla beraber sivil toplum kuruluşlarının, kamu hizmeti sağlamasını ya da istişare kurumu olarak faaliyet göstermesini uygun bulduğu söylenebilir (Saadet Partisi Programı, s.8,30). BBP programı, özel sektör ile kamu hizmeti sağlamak konusunda iş birliği yapılmasına olumlu yaklaşmaktadır. Ayrıca karar alma mekanizmalarına sivil toplum örgütleri gibi diğer aktörlerin katılımını da teşvik ettiği söylenebilir (BBP Parti Programı, s. 16,25-26,43). Deva Partisi’nin, kamu hizmetlerinin sunumunda devleti tek hizmet sağlayıcısı olarak görmediği yorumu yapılabilir. Ayrıca, kamu-özel iş birliğine önem vermiş ve piyasanın gerekli kamu hizmetlerini sağlaması için teşvik edileceğini vaat ettiği görülmüştür (DEVA Partisi Parti Programı, s.39).

Yeni Kamu Yönetimi anlayışının özelliklerinden olan ‘yetki devri’ özelliği ile parti programlarının uyumlu olup olmadığını tespit etmek için hazırlanan “Üst düzey yöneticilerden alt düzey çalışanlara yetki devri teşvik ediliyor mu?” ifadesiyle ilgili olarak; MHP, CHP, İYİ Parti, Saadet Partisi, BBP, Yenilik Partisi ve TİP’in parti programlarında yer verilmediği görülmüştür. Söz konusu ifadeye parti programlarında yer vermeyen MHP, CHP, İYİ Parti, Saadet Partisi, BBP ve Yenilik Partisi programlarında, ‘yetki devri’ özelliğinden bahsedilmemiştir. Türkiye İşçi Partisi programında ise güçlü-merkezi yönetim ilkesinin benimsenmiş olması sebebiyle, yetkinin alt düzey yöneticiler ve çalışanlara devredildiği bir tutuma sahip olunmadığı söylenebilir (TİP Parti Programı, s.7). Çalışma kapsamına alınan diğer üç parti ise, söz konusu ifadeye parti programlarında yer vermiştir. AK Parti, verimliliği esas alan yatay bir örgütlenme modeli önermiştir (AK Parti Programı, s.67). HDP, merkezi yapıların yetkilerinin daraltılmasını hedeflemiştir (HDP Programı, 17,25-26. Paragraf). DEVA Partisi ise, üst düzey yetkililerden alt kademedeki çalışanlara yetki devri önerisinde bulunarak, öğretmenlerin ders içeriği ve materyal seçimi konularında inisiyatif kullanmalarına izin vereceğini taahhüt etmiştir (DEVA Partisi Programı, s.71).

Yeni Kamu Yönetimi anlayışının özellikleri kapsamında değerlendirilen ‘yetki genişliği’ konusunun parti programlarında ne ölçüde ele alındığını veya alınmadığını tespit etmek için hazırlanan “Merkezden taşraya yetki aktarılması vaat ediliyor mu?” ifadesine cevap olarak; CHP, MHP, İYİ Parti, HDP, Saadet Partisi, BBP, Yenilik Partisi, TİP ve DEVA Partisi parti programlarında yer verilmediği görülmektedir. AK Parti parti programının Kamu Yönetimi bölümünün Merkezi Yönetim alt başlığı kapsamında yetki genişliği ve görev ayrımı ilkelerinin yeniden ele alınarak taşra örgütlerine bazı konularda doğrudan karar alma yetkisi verileceği ifade edilmiştir. Bu kapsamda AK Parti dışında diğer partilerin parti programlarında bu konunun ayrıca ele alınmadığı, dolayısıyla mevcut düzenlemeler çerçevesinde konuya yaklaşmayı tercih ettikleri şeklinde yorum yapılması mümkündür. AK Parti ise yetki genişliği ve görev ayrımı ilkelerinin yeniden ele alınarak taşra örgütlerine bazı konularda doğrudan karar alma yetkisi verileceği hususunu parti programında dile getirerek farklı bir yaklaşım sergilemiştir. Bu husus da yetki aktarımı konusunda daha olumlu bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir (AK Parti Programı, s.61).

Yeni Kamu Yönetimi anlayışının özelliklerinden olan ‘yönetime katılım’ özelliği ile parti programlarının uyumlu olup olmadığını tespit etmek için hazırlanan “Yeni katılım yöntemleri öneriliyor mu?” sorusunun cevabına; Saadet Partisi, Yenilik Partisi ve TİP parti programlarında yer verilmemiştir. Saadet Partisi programında, istişare mekanizmalarına katılımdan bahsedilmesine rağmen yeni katılım yöntemlerinin önerilmemesi göze çarpmaktadır (Saadet Partisi Programı, s.8). Çalışma kapsamına alınan diğer yedi parti ise söz konusu ifadeye parti programlarında yer vermiştir. AK Parti, vatandaşların denetleyici rolünü üstlenerek kamu yönetimine katılımlarını sağlamak için vatandaş şikayetlerinin takip edileceği kurum ve kuruluşlar kurmayı vaat etmiş; ayrıca vatandaşın yönetim süreçlerine doğrudan katılımını hedeflemiştir (AK Parti Programı, s. 11,18,27-29,43,62). MHP Parti Programı, sivil toplumun ve diğer devlet dışı aktörlerin kamu ile iş birliğinin olması için ‘katılım’ konusunda olumlu tutum ortaya koymuştur. Ayrıca vatandaşın bilgi edinme hakkının önemine vurgu yaparak, ‘vatandaşın güveni ve memnuniyetini’ önceleyen bir tutumla, kamu hizmeti ile ilgili süreçlerde vatandaşların denetleyici olarak görev alması gerektiğine vurgu yapmıştır. Böylece, hem ‘vatandaşın güveni ve memnuniyeti’ kamu hizmetlerinde taahhüt edilerek vatandaşın bilgi edinme hakkını gözetmiştir, hem de kamu hizmetlerinde keyfilik ve kişiye göre farklılaşan süreçlerin önüne geçilebileceğini önermiştir. Dolayısıyla, kamu hizmetlerinin ‘katılımcılık esasına dayanması ve şeffaf olması’nın sağlanacağını belirtmiştir (MHP Programı, s. 27-28,44,58,68,98). CHP programı, yerel yönetimler ve kamu kaynaklarının etkin kullanımı gibi konularda katılımcılık vurgusu yapmıştır (CHP Parti Programı, s.33,92). İYİ Parti programı STK’ların karar alma süreçlerine verimli katılmalarını sağlamak amacıyla güçlendirilmeleri yönünde destekler sunulacağını ifade etmektedir (İYİ Parti Programı, s.33). HDP programı, inisiyatifler alan çeşitli STK’lar, kent konseyleri ve gençlerin katılımı gibi farklı biçimlerde katılım önerilerinde bulunmuştur (HDP Parti Programı, 17. Paragraf 2. Cümle). BBP programı, karar alma süreçlerine sivil toplumun katılımını desteklemiştir (BBP Programı, s.15-16). Deva Partisinin programında, ‘katılımcılık’ kavramı pek çok kez vurgulanmıştır. Programda, düzenleyici kuruluşların teşekkülü, yasa yapma ve karar alma süreçlerine sivil toplumun katılımının sağlanacağı taahhüdünde bulunulmuştur (DEVA Partisi Programı, s.18).

Yeni Kamu Yönetimi anlayışının özelliklerinden olan ‘yeni hizmet sunma biçimleri’ özelliği ile parti programlarının uyumlu olup olmadığını tespit etmek için hazırlanan “Alternatif hizmet sunma biçimlerine yaklaşımı olumlu mu?” sorusunun cevabına; CHP, HDP, Saadet Partisi, BBP ve TİP parti programlarında yer verilmemiştir. CHP ve BBP programlarında, söz konusu özellikten bahsedilmemiştir. HDP, genel olarak piyasa karşıtı bir tutum içindedir. Bu bağlamda, devleti kamu hizmetinden sorumlu tutmakta ve bu sorumluluğu diğer devlet dışı aktörlerle paylaşması önerisinde bulunmamaktadır (HDP Programı, 37. Paragraf). Söz konusu ifadeye parti programında yer vermeyen TİP parti programında ise HDP ile paralel bir bakış açısı görülmektedir; programda, alternatif hizmet sunma biçimlerinden bahsedilmemiş aksine devletin hizmet sağlama tekeli elinde bulundurması gerekliliğine vurgu yapılmıştır (TİP Programı, s.18). Bu da geleneksel yönetim anlayışı ile örtüşen bir durumu göstermektedir. Saadet Partisinin programında, özel sektörün teşvik edilmesine değinilmesine rağmen yeni hizmet sunma biçimleri önerilmemektedir (Saadet Partisi Programı, s.8,15,18-19,21,25,35,40,42,52). Çalışma kapsamına alınan diğer beş parti ise söz konusu ifadeye parti programlarında yer vermiştir. AK Parti programında söz konusu özellik için şu ifadeler yer

almaktadır: “Devlet üretim için gerekli altyapıyı sağlar ve üretimi özendirir. Üretimin motoru olan özel girişimciler, siyasi ve ekonomik istikrarın bulunduğu; ilkelerin belirli, güvenilir ve şeffaf olduğu; sözleşmelerin yaptırım gücünün yüksek olduğu, enflasyon, döviz kuru ve faiz oranları dahil tüm makro ekonomik göstergelerin öngörülebildiği ve ekonomik hesap yapmayı mümkün kılan bir ekonomik ortamda yatırım yaparlar. Partimiz bu ortamı oluşturmaya kararlıdır. Oluşan güven ortamı, toplumumuzda zaten var olan girişimci gücünü harekete geçirecek ve yabancı sermayenin ülkemize girişini hızlandıracak, böylece üretim artışı sağlayacaktır.” (AK Parti Programı, s.43) MHP, ekonomik alanda ortaya çıkan problemlerin çözülmesi için tüm alanlara müdahale eden bir devlet anlayışı yerine, düzenleyici-denetleyici devlet anlayışına vurgu yapmakla birlikte, özel sektörü destekleyen bir anlayışa sahiptir. Parti programı, bir taraftan üretimin her aşamada desteklenmesini vurgulayan ve serbest teşebbüsü merkeze alan bir anlayış sunarken, öte yandan dar ve sabit gelirli vatandaşların haklarının gözetilmesi gerektiğine de vurgu yapmaktadır. MHP Programı, devletin hizmet üretmesi yerine, hizmet üretecek mekanizmaları harekete geçirmesi ve süreci denetleme rolünü üstlenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır (MHP Parti Programı, s. 35,40,58,62,68,73,75-76,82,91,97-98,104,118). İYİ Parti programı, özel sektör ve kooperatiflerin beraber çalıştığı yeni hizmet sunma biçimlerini önermektedir (İYİ Parti Programı, s.15-16,34,60). Yenilik Partisi, yap-işlet-devret modeline olumlu bakmış, ortak üretim ve ortak pazarlama olarak tanımlanan yeni hizmet sunma modeli önerilerinde bulunmuştur (Yenilik Partisi Programı, s.10). Deva Partisi, istihdam imkanlarının geliştirilmesi, yeni iş alanlarının ortaya çıkarılması için kamu-özel sektör iş birliğinin önemini vurgulamıştır (DEVA Partisi Programı, s.29-30).

Yeni Kamu Yönetimi anlayışının özelliklerinden olan ‘yönetim birey ilişkilerinin müşteri odaklı kurulması’ özelliği ile parti programlarının uyumlu olup olmadığını tespit etmek için hazırlanan “Vatandaşlar, hizmet alan müşteriler olarak görülüyor mu?” ifadesine karşılık olarak; CHP, HDP, BBP, Yenilik Partisi, TİP ve Deva Partisi parti programlarında yer vermemiştir. CHP programı, vatandaşları hak sahibi vatandaş olarak görmektedir. Bu konuda kamu yönetiminde ‘yardım yapılan muhtaç vatandaş’ kavramı yerine, yasalarla hakları korunan ‘hak sahibi vatandaş’ kavramını temel almıştır (CHP Programı, s.86). HDP, Yeni Kamu Yönetimi anlayışının vatandaşı ‘müşteri’ olarak gören tutumundan uzaklaşıp, vatandaşları bir sınıf mücadelesinin parçası olan bireyler olarak görmektedir (HDP Parti Programı,5,8-11,13. Paragraf). BBP, Yenilik Partisi ve TİP, vatandaşları ‘müşteri’ olarak gören Yeni Kamu Yönetimi anlayışını benimsememiştir. Deva Partisi ise, vatandaşlara karşı eşit yaklaşılacağını ve kamu hizmetinde insan odaklı olunacağını vaat ederek, ‘müşteri odaklı’ yaklaşımını kabul etmemiştir (DEVA Parti Programı, s.28). Çalışma kapsamına alınan diğer dört parti ise söz konusu ifadeye parti programlarında yer vermiştir. AK Parti, kamu personelinin, vatandaşa kendi varlık sebebi olan ‘müşteri’ anlayışıyla hizmet etmesi gerektiğini vurgulayarak, kamu hizmetlerinde kaliteyi, verimliliği, etkinliği ve vatandaşın memnuniyetini esas almıştır (AK Parti Programı, s.36,66). MHP kamu yönetiminin, bütün kurum ve kuruluşlarıyla milletin ortak taleplerini yerine getirmeye ve vatandaş memnuniyetini tesis etmeye yönelik açıklık, katılımcılık ve hesap verilebilirlik anlayışıyla yapılandırılmasını öngörmektedir (MHP Parti Programı, s.57). İYİ Parti programı hem vatandaşın memnuniyetine odaklanmış hem de ‘toplumsal memnuniyet’ kavramı ile devletin vatandaşın hayatını kolaylaştırma rolüne dikkat çekmiştir (İYİ Parti Programı, s.37). Saadet

Partisinin programı, vatandaşların memnuniyetini gözetecek biçimde politikalar önermekte ve vatandaşları hizmet alan bireyler olarak görmektedir (Saadet Partisi Programı, s.13).

Yeni Kamu Yönetimi anlayışının özelliklerinden olan ‘özelleştirme’ özelliği ile parti programlarının uyumlu olup olmadığını tespit etmek için hazırlanan “Programın özelleştirmelere yaklaşımı olumlu mu?” ifadesine cevap olarak; HDP, Saadet Partisi, Yenilik Partisi ve TİP parti programında yer vermezken; CHP, İYİ Parti ve BBP kısmen yer vermiştir. HDP programı, özelleştirmelere kesin olarak karşı çıkmaktadır. Parti programında şu ifadeler yer almaktadır: “Kamu mallarının özelleştirilmesine, kamu hizmetlerinin ticarileştirilmesine ve piyasalaştırılmasına karşı olan partimiz; herkesin eşit, nitelikli, ulaşılabilir, yeterli ve parasız kamu hizmeti alabilmesi için mücadele eder, bunun gerçekleşeceği demokratik bir halk iktidarını/yönetimini hedefler” (HDP Programı, s.54. paragraf). Saadet Partisinin programı, özelleştirmelere kesin olarak karşı çıkmaktadır (Saadet Partisi Programı, s.15-18). Yenilik Partisi ve TİP parti programlarında, özelleştirmeye karşı çıkıp aksine kamulaştırma vaadinde bulunmuşlardır (Yenilik Partisi Programı, s.9; TİP Programı, s.18). CHP programı, özelleştirmeyi bir amaç olarak görmemekte ve ideolojik olarak karşı olduğunu ortaya koymaktadır (CHP Programı, s.178). İYİ Parti, eğitim konusunda özelleştirme politikalarının ve kapsamı yersiz ve süresi belirsiz imtiyaz devirleri olarak nitelenen özelleştirmelerin gözden geçirileceğini vurgulamıştır. Öte yandan su santralleri dışındaki santrallerin özelleştirileceği vaadinde bulunarak özelleştirmelere şartlı olarak olumlu yaklaşmıştır (İYİ Programı, s.14,64). BBP, rekabet, verimlilik ve teknolojik gelişme gibi ekonomik nedenlere dayanması koşulunu öne sürerek, özelleştirmelerin siyasi nedenlerle yapılmamasını desteklemiştir. Ayrıca, özelleştirilmiş kamu kurumlarının kamulaştırılacağı taahhüdünde de bulunmuştur (BBP Programı, s.34). Çalışma kapsamına alınan diğer üç parti söz konusu ifadeye parti programlarında yer vermiştir. AK Parti, özelleştirmeleri akılcı bir ekonomik yapının kurulabilmesi için kullanışlı bir araç olarak görmüştür (AK Parti Programı, s.42). MHP, özelleştirmelerin şeffaflık ilkesi gözetilerek uygulanmasına açıkça destek vermektedir (MHP Programı, s.73). Deva Partisi de şeffaf bir şekilde yürütülen özelleştirme uygulamalarına olumlu bakmıştır (DEVA Partisi Programı, 40).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Devletin ortaya çıkması kadar eski olan kamu yönetimi, günümüzdeki formuna 19. yüzyılda kavuşmuştur. Yönetimin verimli şekilde işlemlerini sağlamak üzerine yapılan reform çalışmaları, Wilson’un yönetim ve siyaset ayrımı, Weber’in bürokrasi modeli, Taylor’un bilimsel düşünce modeli ve Fayol’un yönetim süreci modelinden etkilenmişlerdir. Adı geçen düşünürler düşünceleri ile yönetim mekanizmasının verimli işleyişine, içinde bulunulan üretim biçimine uygun bürokrasi ve hiyerarşiye dayalı bir sistem kurulmasına önemli katkı sağlamışlardır. Bu sistem, yönetimin evrensel ilkelerine ulaşmak için rasyonalite ve bilimsel yöntemi kullanmıştır. Fordist üretim biçiminin ve ulus devletin etkili olduğu bu dönemde verimlilik önceki dönemlere göre artırılmıştır.

Üretim biçimlerinin, devlet-vatandaş ilişkilerinin, piyasa ve devlet ilişkilerinin değişime uğradığı 1960’lardan sonra ise geleneksel yönetim, çağın ihtiyaçlarına karşılık verememiş ve eleştirilmeye başlanmıştır. Kapalı bir kültür yaratan, yöneticiler ile çalışanlar arasında hedef ortaklığı yaratamayan, yenilikçiliği ve inisiyatif kullanımını zorlaştıran Geleneksel Kamu Yönetimine alternatif yönetim anlayışı, Waldo ve arkadaşlarının öncülüğünde ortaya

atılmıştır. Yeni Kamu Yönetimi adı verilen bu anlayış ‘yeni sağ’ olarak adlandırılan yaklaşımdan yana olan siyasi aktörlerce benimsenmiştir. Prosedürlerin yerine sonuçların alındığı, piyasanın iş görme biçimlerine kamunun adapte edildiği, devlet denetiminin azaltılmasının hedeflendiği ve hiyerarşi yerine esnek yatay örgütlenmelerin tercih edildiği bu yaklaşım, Kuzey Amerika ve Batı Avrupa’da uygulanmış ve başarılı sonuçlar almıştır.

Yeni Kamu Yönetimi anlayışı küreselleşme ve ulus devletin rolünün törpülediği enformasyon çağında piyasa, devlet ve vatandaş arasındaki ilişkileri çağa uygun bir hale getirmeyi amaçlamaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti de dünyada yaşanan ekonomik, düşünsel ve kamu yönetimini ilgilendiren gelişmelerden uzak kalmamıştır. Türkiye zamanla serbest piyasa ekonomisine geçmiş, liberalizmi benimsemiş ve kurum-kuruluşlarını bu fikri temelde inşa etmiştir. Özalp yıllarla birlikte neo-liberal politikalarla tanışmış, dünya konjonktürünün de etkisi ile bu politikaların etkisi devam etmiştir.

1980’li yıllardan sonra, Yeni Kamu Yönetimi anlayışının etkileri, Türk kamu yönetiminde görülmeye başlamıştır. Bu doğrultuda, özelleştirmeler, devletin sınırlanması ve piyasaya uyum sağlanması gibi tedbirlerle kamu kaynaklarının verimli kullanılmasına çalışılmıştır. Devleti küçük ancak etkin kılma çabası 1990’lı ve 2000’li yıllarda da devam etmiştir. Bu bağlamda çalışmanın amacı ve kapsamı belirlenerek 2002 – 2020 döneminde faaliyet gösteren AK Parti, CHP, MHP, İYİ Parti, HDP, Saadet Partisi, BBP, Yenilik Partisi, TİP ve Deva Partisi programlarına yansıyan kamu yönetimi anlayışları, her bir parti programı için ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

2002 – 2020 döneminde faaliyet gösteren AK Parti, CHP, MHP, İYİ Parti, HDP, Saadet Partisi, BBP, Yenilik Partisi, TİP ve Deva Partisinin parti programları karşılaştırıldığında ilk göze çarpan unsurun AK Parti’nin parti programının Yeni Kamu Yönetimi anlayışı ile uyum içinde olduğudur. Deva Partisi de Yeni Kamu Yönetimi anlayışına uygun bir yaklaşım sergilemektedir.

İncelenen partiler arasında bulunan ve sol partiler olan HDP ve CHP ise özelleştirmeler konusunda Yeni Kamu Yönetimi anlayışı ile uyumlu görünmezken, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi konusunda Yeni Kamu Yönetimi anlayışı ile uyuşmaktadır. Bu durumun sol ideolojinin, neo-liberal politikalara karşı tutumundan kaynaklandığı ileri sürülebilir.

Milliyetçi ideolojiye sahip Milliyetçi Hareket Partisi ve bu parti ile benzer tabanı paylaşan İYİ Parti ise, yerinden yönetimlerin güçlendirilmesi ve yerel yönetimlere yetki devri konularında Yeni Kamu Yönetimi ile uyuşmamaktadır. Özelleştirmeler konusunda MHP, olumlu bir görüşe sahipken, İYİ Parti ve BBP özelleştirmelerin yalnızca belirli koşullarda desteklendiği bir parti programı ortaya koymuştur.

Saadet Partisi, dünyadaki diğer muhafazakâr parti örneklerinde olduğu gibi Yeni Kamu Yönetimi anlayışına mesafeli durmaktadır. Özelleştirmelere kesin bir şekilde karşı çıkan parti programı, Geleneksel Kamu Yönetimine daha yakın durmaktadır.

Yakın zamanda Türkiye’de seçimlere giren ve yeni kurulan siyasi partilerin Yeni Kamu Yönetimi anlayışına uygun bir parti programının olup olmadığına cevap bulmak için, kavramsal çerçeveye göre hazırlanmış soruların cevapları on adet siyasi parti programında

aranmıştır. Hazırlanan ifadelerle, parti programında en çok yer veren parti AK Parti olduğu için AK Partinin Yeni Kamu Yönetimi anlayışını benimsediği öne sürülebilir.

Milliyetçi Hareket Partisi, genel olarak Yeni Kamu Yönetimi anlayışına genel anlamda uygun bir kamu yönetimi anlayışına sahiptir. Ancak Yeni Kamu Yönetiminin en önemli ilkelerinden birisi olan yerelleşme ve yerinden yönetimlere yetki aktarılması konularında Yeni Kamu Yönetimi anlayışına mesafeli durmaktadır. Sahip olduğu üniter devlet hassasiyeti ve milliyetçi ideolojinin merkezîyetçi tutumundan dolayı, parti programında yerel yönetimlere güç devredilmesine sıcak bakmadığı söylenebilir.

Cumhuriyet Halk Partisi Parti Programında hem üniter yapı vurgusu hem de yerel yönetimlere yetki devri yapılmasını savunmaktadır. Vatandaşların ‘müşteri’ olarak değil hak sahibi olarak görüldüğü parti programında yap-işlet-devret gibi hizmet biçimlerine mesafeli yaklaşmakta, özelleştirmeler ise şartlı bir şekilde olumlu bulunmaktadır. Özelleştirme bağlamında CHP programının Yeni Kamu Yönetimi anlayışı ile mesafeli olduğu söylenebilir.

Halkların Demokratik Partisi programı, yerel yönetimlerin güçlendirilmesini desteklemektedir. Katılım ve yetki devri konusunda Yeni Kamu Yönetimi anlayışına yaklaşan HDP programı, özelleştirmelere kesin bir şekilde karşı çıkmaktadır. Bu yönü ile Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı ile uyuşmamaktadır.

İYİ Parti programında, mahalli idarelerde temsil, katılım ve kamuoyu denetim mekanizmalarının yeniden düzenleneceği ifade edilmektedir. Özelleştirmelere şartlı bir şekilde olumlu bakan programın, Geleneksel Kamu Yönetimi anlayışından tam olarak uzaklaşmamakla birlikte Yeni Kamu Yönetimi anlayışına da sıcak baktığı öne sürülebilir.

Saadet Partisi Programı ise yerinden yönetimlere zayıf bir seviyede yetkilendirilme yapılacağı vaadi, kamu dışı aktörleri teşvik etmesi ve vatandaşların memnuniyetine odaklanmasından başka Yeni Kamu Yönetimi anlayışına uygun bir öneride bulunmamaktadır. Bu bağlamda Geleneksel Kamu Yönetimi anlayışının da etkisinde olduğu ifade edilebilir.

Büyük Birlik Partisi programı özelleştirmelere karşı şartlı tutumu nedeniyle Yeni Kamu Yönetimi anlayışı ile uyumlu bir görünüm sergilememektedir.

Yenilik Partisi programı, ulus-devlet ve üniter devlete önem veren bir parti programına sahiptir. Genel olarak Yeni Kamu Yönetimi anlayışıyla uyum sağlamamaktadır. Ancak Yeni Kamu Yönetimi anlayışının ‘alternatif hizmet sunma biçimleri’ özelliğine olumlu bakmaktadır.

Türkiye İşçi Partisi Programı Yeni Kamu Yönetimi anlayışının temel ilkeleriyle uyum göstermemektedir. Bunun temel sebebi Türkiye İşçi Partisi programının güçlü-merkezi yönetim ilkesini benimsemesidir.

Deva Partisi programı, vatandaşları müşteri olarak görmesi ve piyasanın ‘müşteri memnuniyeti’ anlayışına sahip olmamasının dışında, Yeni Kamu Yönetimi anlayışının ilkelerine uyumlu görünümündedir.

2002-2020 döneminde Türkiye’de faaliyet gösteren siyasi partilerin kamu yönetimi anlayışları farklılıklar göstermektedir. Yerinden yönetim, kamu dışı aktörleri kamu yönetimine teşvik etmek, yetki devri, yetki genişliği, yönetime katılım, yeni hizmet sunma biçimleri, yönetim-birey ilişkileri ve özelleştirme gibi konularda, siyasi partilerin programları karşılaştırılarak

incelenmiştir. Sonuç olarak, incelenen siyasi partilerin parti programlarında Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının etkisini görmek mümkün olmakla beraber bu etkinin parti programlarına aynı derecede yansımadığını söylemek de yanlış olmayacaktır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı / Researchers’ Contribution Rate Statement

Yazarlar bu çalışmaya eşit şekilde katkı sağladıklarını beyan etmişlerdir.
The authors declare that they have contributed equally to this article.

Araştırmacıların Çatışma Beyanı / Researchers’ Conflict of Interest Statement

Yazarlar, bu çalışmada potansiyel bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.
The authors declare that there is no potential conflict of interest in this study.

KAYNAKÇA

- AK Parti Programı. AK Parti programı : kalkınma ve demokratikleşme programı. TBMM Açık Erişim: <https://acikerisim.tbmm.gov.tr/xmlui/handle/11543/926>, (.09.22.2020).
- Al, H. (2003). Bilgi Toplumu ve Kamu Yönetiminde Paradigma Değişimi. Ankara: Bilimadamı Yayınları, 319s.
- Arslan, N. (2010). Klasik Neo-Klasik Dönüşüm Süreci: "Yeni Kamu Yönetimi". Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 11(2) ,ss.21-38.
- Aydın, A. H. (2013). Kamu Yönetimine Giriş, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 424s.
- Aydın, A. H. (2015). Yönetim Bilimi, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 288s.
- BBP Programı. Büyük Birlik Partisi Programı, Açık Erişim: <https://www.bbp.org.tr/files/Parti-Programi.pdf> , (01.09.2020).
- Bozlağan, R. (2008). "Geleneksel Kamu Yönetimi Yaklaşımı, Yeni Kamu Yönetimi Yaklaşımı ve Yerel Yönetimlere Etkileri", Türkiye’de Yerel Yönetimler, Ed. " R. Bozlağan, & Y. Demirkaya , Nobel Yayın Dağıtım, Ankara , ss. 1-28.
- CHP. CHP Parti Programı. www.chp.org.tr: <https://chp.azureedge.net/1d48b01630ef43d9b2edf45d55842cae.pdf> , (08 12.2020).
- Demirel, D. (2012). Yeni Sağ ve Kamu Yönetimi Reformları. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Bölümü, Doktora Tezi, Sakarya
- Deva. DEVA Partisi Programı. www.devapartisi.org: <https://cdn.devapartisi.org/DEVA+PARTI%CC%87SI%CC%87+PROGRAMI.pdf>, (05.09.2020).
- Dursun, H. (2018). Kamu İdaresinde Hakim Olan Yönetim Yaklaşımları. Enderun Dergisi, 2 (2), ss.20-28.
- Eryılmaz, B. (2012). Kamu Yönetimi, Umuttepe Yayınları, Kocaeli, 443s.
- Güler, B. (2006). Sosyal devlet ve yerelleşme. Memleket Siyaset Yönetim, 2, ss.29-43.
- HDP. HDP Parti Programı. www.hdp.org.tr: <https://www.hdp.org.tr/tr/parti-programi/8> , (08. 10.2020).

- İYİ Parti. İyi Parti Programı. iyiparti.org.tr: https://iyiparti.org.tr/Assets/pdf/iyi_parti_programi.pdf, Erişim Tarihi, (20.07.2020).
- MHP. MHP Parti Programı. www.mhp.org.tr: https://www.mhp.org.tr/usr_img/_mhp2007/kitaplar/mhp_parti_programi_2009_opt.pdf, (20.08.2020).
- Özer, M. A. (2006). Yönetişim Üzerine Notlar. Sayıştay Dergisi, sayı 63, ss.59-89.
- Rosenbloom, D. H., & Kravchuk, R. S. (2005). Public Administration (6th Edition b.). McGrawHill Higher Education, 608p.
- Saadet Partisi. Saadet Partisi Programı. www.saadet.org.tr: <https://saadet.org.tr/parti-programi/>, (11.08.2020).
- Saran, U. (2001). Küresel Değişim Dinamiklerinin Kamu Yönetimi Alanındaki Etkileri. Türk İdare Dergisi, sayı 433, ss.37-50.
- Saran, U. (2004). Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma. Atlas Yayıncılık, Ankara, 353s.
- Sartori, G. (1994). Comparative Constitutional Engineering. An inquiry into Structures, Incentives and Outcomes. London: Macmillian, 290p.
- Saylı, H. (2008). Geleneksel Yönetim Paradigmasının Sınırlayıcı Alanlarına Karşı Post-Modern Yönetim Paradigmasının Geliştirici Alanları. Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi, 10 (2), ss.181-200.
- Soyocak Özalp, S. (2020). Yönetim Tartışmalarında Kamu Yararından Kamu Tercihine ve Kamu Değerine. Akademik Hassasiyetler, 7 (13), ss.241-265.
- TBMM. (2020, 05 20). T.C. Anayasası 127. Madde. T.C. Anayasası 127. Madde: https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tc_anayasasi.maddeler?p3=127
- TBMM. (2021, 05 20). T.C. Anayasası 126. Maddesi. T.C. Anayasası 126. Maddesi: https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tc_anayasasi.maddeler?p3=126
- TİP Programı. Türkiye İşçi Partisi Programı, Açık Erişim: <https://tip.org.tr/tr/program/>, (20.09.2020).
- Waldo, D. (1980). The Enterprise Administration: A Summary View . California: Chandler&Sharp Publishers, 228p.
- Yenilik Partisi Programı. Yenilik Partisi Programı, Açık Erişim: https://yenilikpartisi.org/dsy/Yenilik%20Partisi_Program.pdf, (13.09.2020).